

■ تحلیل واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته

در حوزه مدیریت اسناد و آرشیو

امیررضا اصنافی | مریم پاکدامن نائینی

■ چکیده

هدف: واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌ها در حوزه مطالعات آرشیوی و در میان آرشیویست‌ها نقش کمتری ایفا کرده است. بدین معنا که منبع رسمی که آرشیویست‌ها جهت تعیین معانی دقیق واژگان مورد نظر خود در متون آرشیوی از آن بهره بگیرند به زبان فارسی وجود نداشته و شمار واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های انگلیسی زبان نیز انگشت شمار است. مقاله حاضر، در نظر دارد ضمن مرور کلی بر پژوهش‌های انجام شده در حوزه اصطلاحنامه‌ها و واژه‌نامه‌های تحت وب، به معرفی برخی از واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته و تحت وب مرتبط با حوزه آرشیو بپردازد.

روش گردآوری و تحلیل داده‌ها: شیوه گردآوری داده‌ها، که شامل واژه‌ها و اصطلاحنامه‌های آرشیوی تحت وب هستند، از طریق بررسی متون و نیز جستجو در موتورهای کاوش و راهنماهای اینترنتی انجام شده است.

یافته‌ها: بررسی‌ها نشان داد که در داخل کشور، واژه‌نامه و اصطلاحنامه آرشیوی در قالب‌های چاپی و الکترونیکی وجود ندارد. واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های تحت وب که در این مقاله یافته شده‌اند، عمدتاً توسط دانشگاه‌ها، انجمن‌های علمی آرشیوی و مراکز تولید نرم افزارهای آرشیوی تهیه و ارائه شده‌اند. تعدادی از این واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌ها، امکان جستجوی عبارتی و الفبایی را دارا هستند و برخی دیگر، دارای واژگان محدود و بدون قابلیت جستجو هستند. لیکن در هر دو گروه، برای عبارات تخصصی، توضیحات و توصیفات جامع ارائه شده است.

نتیجه‌گیری: متخصصان حوزه آرشیو در داخل کشور می‌توانند با بررسی واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های معرفی شده در این مقاله، عملکرد و کارایی آنها را مورد ارزیابی قرار دهند، مناسب‌ترین این منابع را برگزینند و بر مبنای آن، الگوی بومی شده واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های آرشیوی به زبان فارسی را تدوین نمایند. این واژه‌نامه یا اصطلاحنامه آرشیوی به زبان فارسی را می‌توان با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین وبی، به صورت پیوسته در اختیار آرشیویست‌های مراکز آرشیوی و پژوهشگران این حوزه قرار داد.

کلیدواژه‌ها

واژه‌نامه‌های آرشیوی / اصطلاحنامه‌های آرشیوی

مطالعات آرشیوی

فصلنامه گنجینه اسناد: سال بیستم و دوم، دفتر دوم، تابستان ۱۳۹۱، ۱۴۱-۱۲۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۲/۹ ■ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۴/۴

تحلیل واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته در حوزه مدیریت اسناد و آرشیو

امیررضا اصنافی^۱ | مریم پاکدامن نائینی^۲

مقدمه

متون مطالعات حوزه آرشیو در حال گسترش و افزایش است و هر چه مطالعات، پژوهش‌ها، و رشد علمی در این حوزه بیشتر می‌شود، نیاز به واژه‌نامه و اصطلاحنامه مخصوص مطالعات آرشیوی ضروری‌تر می‌گردد. طی سال‌های اخیر، دنیای آرشیو، تغییرات متعددی را به خود دیده است و به نظر می‌رسد نگرش‌ها نسبت به این حوزه، دگرگون شده است. پیدایش و رشد مجلات تخصصی، برگزاری کارگاه‌های آموزشی جهت آشنایی با مفاهیم جدید، برپایی نشست‌ها و همایش‌های تخصصی، ایجاد گروه‌های بحث الکترونیکی مختلف، و نظایر آنها، نشان از ایجاد دگرگونی گسترده‌ای در بستر نظری و عملی مطالعات آرشیوی دارد.

طی چند سال اخیر، در حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، اصطلاحنامه‌ها و واژه‌نامه‌های متعددی به صورت چاپی و الکترونیکی، به زبان‌های مختلف از جمله فارسی، منتشر شده است؛ لیکن واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌ها در حوزه مطالعات آرشیوی و در میان آرشیویست‌ها نقش کمتری ایفا کرده است. بدین معنا که منبعی رسمی و به زبان فارسی، که آرشیویست‌ها جهت تعیین معانی دقیق واژگان مورد نظر خود در متون آرشیوی از آن بهره گیرند، وجود نداشته و شمار واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های انگلیسی زبان نیز انگشت‌شمار است. مقاله حاضر، در نظر دارد، ضمن مرور کلی پژوهش‌های انجام شده در حوزه اصطلاحنامه‌ها و واژه‌نامه‌های تحت وب، به تحلیل برخی واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته و تحت وب مرتبط با حوزه آرشیو بپردازد.

۱. استادیار کتابداری و اطلاع‌رسانی

دانشگاه شهید بهشتی

A_asnafi@sbu.ac.ir

۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی

کتابخانه پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی

و مهندسی زلزله

m.pakdaman@gmail.com

بررسی منابع و پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد طی دهه‌های اخیر، پژوهشگران به سمت مطالعه در خصوص واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته جذب شده‌اند. دلیل این امر می‌تواند انعطاف‌پذیری این منابع و سرعت آنها در ذخیره‌سازی و بازیابی اصطلاحات و عدم محدودیت مکانی و زمانی در دسترسی به آنها باشد. در خصوص بهره‌گیری از واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته، پژوهش‌های متعددی انجام شده که برخی از آنها به شرح زیر هستند.

رنجبر (۱۳۸۵)، بیان داشته است که در سال‌های اخیر، دنیای بازیابی اطلاعات، به‌طور چشمگیری با افزایش گسترده‌ی دستیابی به منابع تمام‌متن قابل جستجو و افزایش موتورهای جستجوی قوی، دگرگون شده است. در این محیط جدید بازیابی اطلاعات منطقی است که پرسیم جایی برای اصطلاحنامه‌ها باقی مانده است؟ برخی صاحب‌نظران برجسته در این حوزه معتقدند که جایی برای اصطلاحنامه‌ها (یا چیزی شبیه آنها) وجود دارد. اصطلاحنامه‌ها، به‌منظور حفظ و تداوم ارزش وجودی خود باید تغییر کنند و پیش‌بینی دقیق چگونگی این تغییرات دشوار است.

اصنافی (۱۳۸۶)، هر چند به‌صورت جامع به معرفی اصطلاحنامه‌های پیوسته اکثر حوزه‌های علوم پایه، هنر، و علوم انسانی پرداخته؛ لیکن در مقاله خود اشاره‌ای به واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های حوزه آرشیو نکرده است.

وتر (۱۳۸۷)، در مقاله خود با عنوان «اصطلاحنامه ابزاری مهم در نمایه‌سازی منابع آرشیوی» با شرح مختصری درباره‌ی زبان نمایه‌سازی به منزله یکی از عواملی که بر کارایی نمایه‌سازی تأثیر می‌گذارد، به مرور زبان‌های نمایه‌سازی و شرح و تعریف اصطلاحنامه، از لحاظ ساختاری و کارکردی می‌پردازد. در ادامه، تاریخچه اصطلاحنامه در ایران و خارج از کشور آورده می‌شود. شکل اصطلاحنامه (نحوه نمایش اصطلاحات و روابط معنایی آنها)، قواعد تدوین اصطلاحنامه از دو وجه کنترل اصطلاح‌شناختی و تعیین روابط اساسی تزاروسی نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه، ساختار اصطلاحنامه از منظر تدابیر و سازوکارهای آن برای ایجاد جامعیت و مانعیت بیشتر در بازیابی اطلاعات شرح داده می‌شود. آن دسته از سازوکارهای اصطلاحنامه که می‌تواند به جامعیت بیشتر در بازیابی اطلاعات کمک کند و در این مقاله مورد بررسی قرار گرفته، عبارت‌اند از: ۱. کنترل مترادف‌ها (روابط غیرسلسله‌مراتبی)؛ ۲. کنترل شکل واژه‌ها به لحاظ جمع یا مفرد بودن و حذف قیدها، صفت‌ها، و مصدرها؛ ۳. حفظ اصطلاحات به‌صورت بسیط و عام و تجزیه به عوامل معنایی؛ ۴. سلسله‌مراتب‌دهی روابط وابستگی؛ و ۵. تحلیل چهره‌های و تحلیل خوشه‌ای. سازوکارهای مورد بررسی برای ایجاد مانعیت بیشتر در بازیابی اطلاعات عبارت‌اند از: ۱. اخص‌گرایی و پیش‌همارایی؛ و

۲. استفاده از شاخص ربط و شاخص نقش. در انتها، تفاوت اصطلاحنامه‌ها با سرعنوان‌های موضوعی و طرح‌های رده‌بندی بیان شده است.

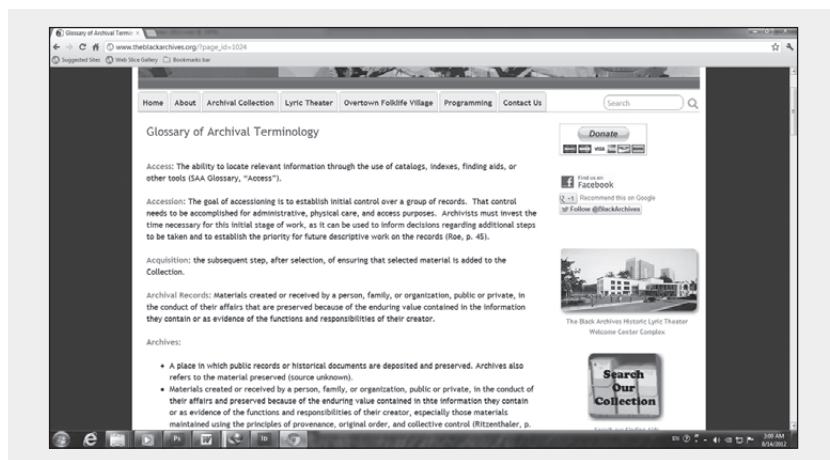
آیر، اسمیت، و کلیو^۱ (۲۰۰۶)؛ در مقاله خود به تحلیل و بررسی واژه‌نامه‌های پیوسته کتابداری پرداختند. آنها بیان داشتند که واژه‌نامه‌های مربوط به حوزه کتابداری، اهداف مشابهی دارند؛ لیکن در روزآمدی، تعداد واژگان، شیوه طراحی، و شیوه ارائه بسیار متنوع عمل می‌کنند. اغلب اوقات، کتابداران بسیاری، حقیقتاً نمی‌توانند تشخیص دهند که کدام واژه‌نامه سودمندتر است.

در مجموع، می‌توان گفت که شناختن واژگان آرشیوی نقش عمده‌ای در عصر اطلاعات رقمی دارد. زیرا درک و تحلیل مفاهیم مربوط به حوزه مدیریت پیشینه‌ها و آرشیو را امکان‌پذیر می‌سازد و پژوهشگران حوزه آرشیو و نیز آرشیویست‌ها در فرآیند فعالیت‌های علمی، پژوهشی، و عملی خود قادر خواهند بود تصویر جدیدی از آرشیوها را در عصر رقمی نشان دهند.

بررسی واژه نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته آرشیوی

در این بخش، تعدادی از واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های آرشیوی، که در نتیجه جستجو در موتورهای کاوش و تعامل با گروه‌های بحث الکترونیکی حوزه مطالعات آرشیوی، طی ماه‌های فروردین تا اردیبهشت ۱۳۹۱ بازیابی شده‌اند، بررسی می‌شوند:

آرشیوهای سیاه^۲

1. Ayre, Smith & Cleeve

2. Black Archives

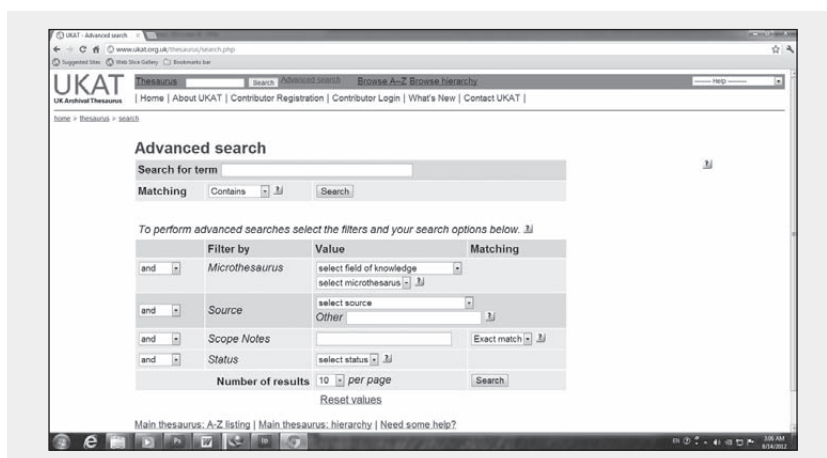
آرشیوهای سیاه، با هدف گردآوری و حفاظت از منابع آرشیوی نظیر دستنوشته‌ها، نقاشی‌های رنگ و روغن، چاپ‌های اوزالید، کار دستی‌ها و عکس‌ها- به خصوص عکس‌های سیاه و

سفید- در ۱۹۷۷ در فلوریدا ایجاد شد. این پایگاه، در وب سایت، واژه‌نامه آرشیوی مختصری دارد که بر اساس حروف الفبا تنظیم شده و تمرکز آن بیشتر بر واژه‌های عام آرشیوی و نزدیک به حوزه تاریخ است. این واژه‌نامه از طریق نشانی زیر قابل دسترس است.

http://www.theblackarchives.org/?page_id=1024

یوکات^۱

یوکات، اصطلاحنامه‌ای موضوعی است که برای پشتیبانی از فرآیند نمایه‌سازی و جستجو در بخش‌های آرشیوی انگلستان تهیه شده است. این اصطلاحنامه پیوسته، به ترویج ثبات و سازگاری گسترده در نمایه‌های موضوعی ایجاد شده توسط مراکز آرشیوی و پروژه‌هایی می‌پردازد که با شبکه آرشیوهای ملی مرتبط هستند. هر پروژه آرشیوی، نیازمند اصطلاح‌شناسی‌ها و واژه‌های خاص خود است. یوکات کمک می‌کند که در این پروژه‌ها، امکان جستجوی موضوعی و مفهومی فراهم گردد تا مراکز آرشیوی بتوانند نیازهای کاربرانشان را تأمین سازند. یوکات، در زیرساخت خود از اصطلاحنامه یونسکو استفاده می‌کند. هر چند اصطلاحنامه یونسکو طیف گسترده‌ای از حوزه‌های موضوعی را تحت پوشش خود دارد، حوزه آرشیو در آن کمتر مورد توجه واقع شده است. بنابراین، گروه پژوهشی یوکات، با بهره‌گیری از این اصطلاحنامه و با توجه به نیاز مخاطبان و نیز همیاری پژوهشگران حوزه مطالعات آرشیوی در پروژه‌های مختلف آرشیوی، اصطلاحنامه پیوسته مربوط به آرشیو را در سال ۲۰۰۳ در بریتانیا و با حمایت مستقیم مرکز رایانه دانشگاه لندن، پایه‌ریزی نمود. یافتن اصطلاحات در یوکات، به صورت جستجوی عبارتی، الفبایی، و نیز جستجوی سلسله‌مراتبی واژگان امکان‌پذیر است. برای کاربران این امکان فراهم است تا با ثبت نام در این سایت و ورود به آن، واژگان مورد نظر خود را که مربوط به

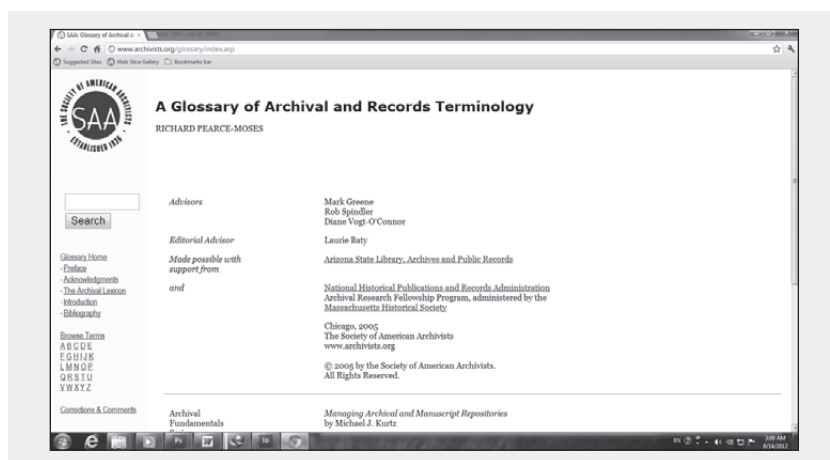
1. UK Archival Thesaurus

حوزه آرشیو است و در اصطلاحنامه یوکات مطرح نشده، پیشنهاد نمایند. این واژگان، پس از بررسی و تأیید توسط گروه علمی اصطلاحنامه در وبسایت ثبت خواهد شد. اصطلاحنامه یوکات از طریق نشانی زیر قابل دسترسی است:

<http://www.ukat.org.uk/>

واژه‌نامه اصطلاحات فنی آرشیوی و پیشینه‌ها

این واژه‌نامه، که ویرایش جدید آن به‌تازگی تهیه شده، واژگانی را شامل می‌شود که بحث‌های عملی و نظری آرشیو را پوشش می‌دهد. این واژه‌نامه، در میانه دهه ۱۹۹۰ توسط ریچارد پیرز موزز و زیر نظر انجمن آرشیویست‌های امریکا تهیه شد. در این واژه‌نامه، که به‌نظر می‌رسد در حال حاضر، جامع‌ترین واژه‌نامه پیوسته مربوط به حوزه مطالعات آرشیوی است، امکان جستجوی الفبایی واژگان و جستجوی عبارتی هر واژه وجود دارد. برای هر واژه، معانی مختلفی ذکر شده، برای بسیاری از واژه‌ها، توضیحات مبسوطی وجود دارد و در مواردی هم نقل قول و در واقع، شاهد مثال از منابع، همراه با ذکر جلد و صفحه منبع دیده می‌شود. واژه‌نامه، قبلاً به‌صورت چاپی و در هفت جلد منتشر شده بود. نگارش پیوسته این واژه‌نامه، محتوای عمیق‌تر و گسترده‌تری دارد و استانداردها و جنبه‌های جدید از حوزه آرشیوی را شامل می‌شود.

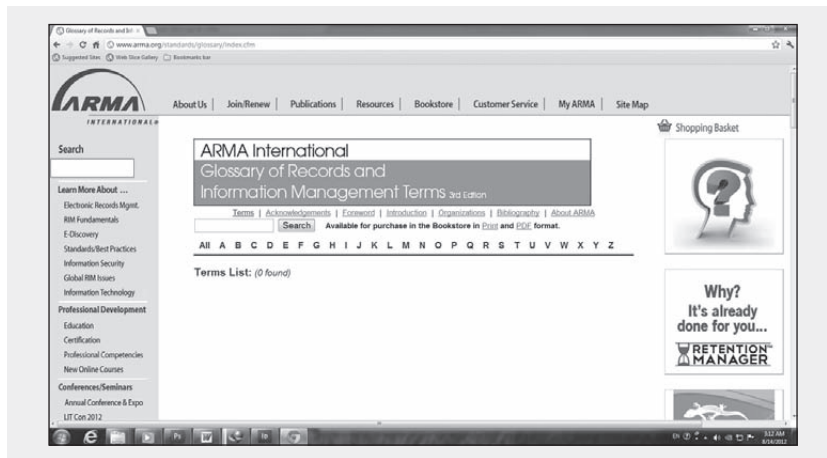
ریچارد کاکس، که از متخصصان حوزه مطالعات آرشیوی و عضو هیئت علمی دانشگاه پیتسبورگ است، این اثر را ویراستاری کرده است. دسترسی به این واژه‌نامه از طریق نشانی زیر امکان‌پذیر است:

1. Glossary of Archival and Records Terminology
2. RICHARD PEARCE-MOSES

<http://www.archivists.org/glossary/index.asp>

واژه‌نامه اصطلاحات مدیریت اطلاعات و پیشینه‌ها

این واژه‌نامه، توسط انجمن حرفه‌ای و غیرانتفاعی بین‌المللی، آرما تولید و ارائه شده است. این مؤسسه، در حوزه مدیریت انواع پیشینه‌های چاپی و الکترونیکی نظیر مقالات، اسناد، پیام‌های پیام‌نگار، وب‌سایت‌ها، و مانند آن فعالیت می‌کند. واژه‌نامه حاضر، در دو نسخه چاپی و پی‌دی‌اف برای فروش و به صورت پیوسته، قابل استفاده است. واژه‌های موجود در این واژه‌نامه، حوزه‌های مدیریت اطلاعات، پیشینه‌ها، آرشیو، و فناوری اطلاعات را پوشش می‌دهد. این واژه‌نامه دو بخش دارد. در بخش اول که واژه‌ها را در برمی‌گیرد، امکان جستجوی الفبایی و عبارتی فراهم است. برای هر واژه، توضیح مختصری ارائه و ارجاعات ضروری تهیه شده است. واژه‌های مرتبط و منبع تعریف واژه، از عناصری است که برای هر واژه ذکر شده است. بخش دوم، مربوط به سازمان‌هاست. این بخش، شامل فهرستی از سازمان‌های حرفه‌ای و تجاری مربوط به حوزه مدیریت اطلاعات و پیشینه‌ها همراه با توصیف مختصری درباره این سازمان‌هاست. نشانی این واژه‌نامه به شرح زیر است:

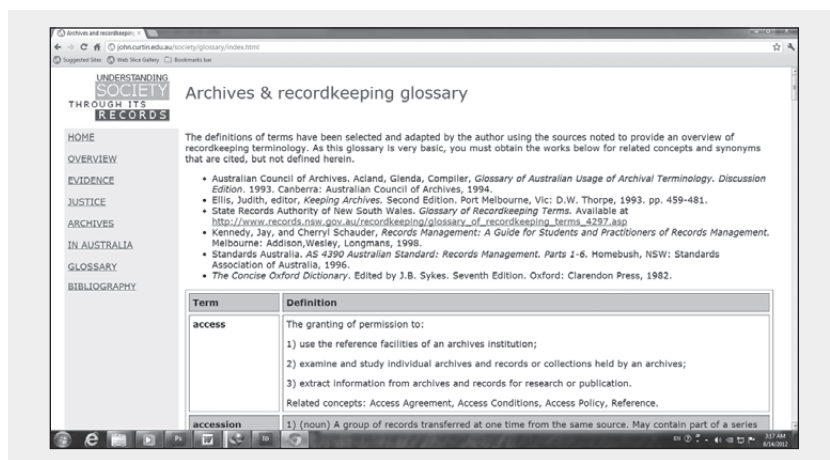
<http://www.arma.org/standards/glossary/index.cfm>

واژه‌نامه آرشیوها و نگهداری پیشینه

این واژه‌نامه پیوسته، که در دانشگاه جان کاتین استرالیا ایجاد شده است، اصطلاحات مربوط به حوزه نگهداری و مدیریت پیشینه‌ها و نیز آرشیوها را در قالب یک جدول، به صورت الفبایی ارائه نموده است. در مقابل هر واژه، تعاریف مختلف آن ذکر شده است. تعاریف اصطلاحات، براساس منابعی که نویسنده برای تهیه واژه‌شناسی مدیریت پیشینه‌ها از آن بهره برده گزینش و سازگار شده است. هرچند که این واژه‌نامه بسیار ابتدایی است، اما می‌توان

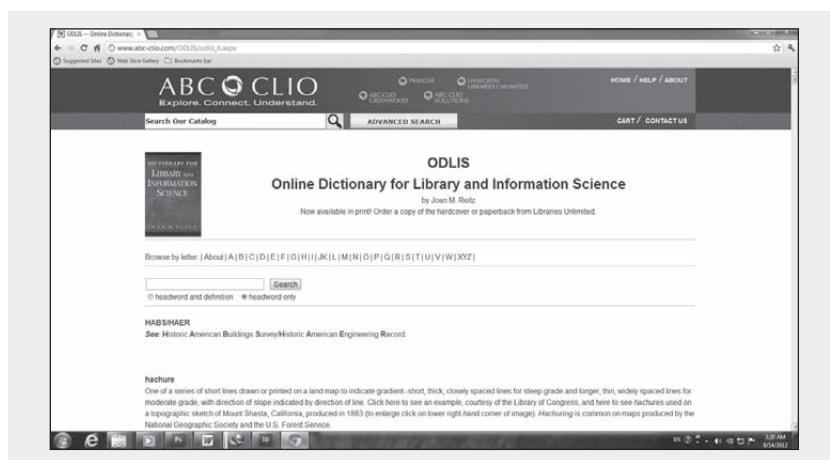
1. ARMA

معانی و مفاهیمی را در آن یافت که در اغلب متون مورد استناد واقع شده‌اند، ولی تعریف دقیقی از آنها در دست نبوده است. نشانی این واژه‌نامه به شرح زیر است:

<http://john.curtin.edu.au/society/glossary/index.html>

واژه‌نامه پیوسته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی (ادلیس)

هرچند که این واژه‌نامه پیوسته، به صورت چاپی هم در دسترس است و تمرکز کار آن بیشتر بر حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی است، اما بسیاری از واژگان مرتبط با حوزه مطالعات آرشیوی نیز در آن قابل دسترسی است. این واژه‌نامه توسط یوهان ام. ریتز تهیه شده است. دسترسی به واژگان مورد نظر به صورت جستجوی الفبایی و جستجوی عبارتی امکان پذیر است. برای هر واژه به صورت مفصل توضیحاتی ارائه شده است. کاربران می‌توانند

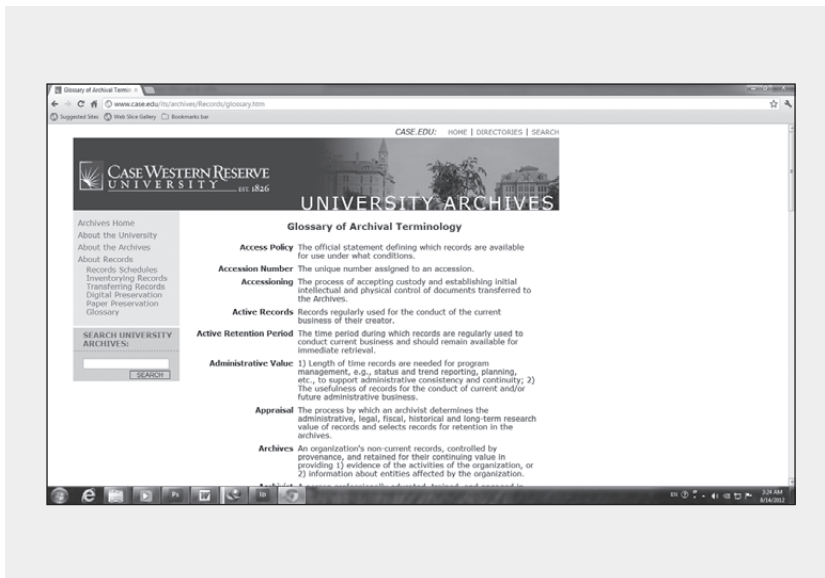
I. Joan M. Reitz

درون توضیحات و تعاریف هر واژه، به صورت فرامتن، به واژگان موجود در هر تعریف نیز دسترسی داشته باشند. براساس اطلاعات موجود در وبسایت این واژهنامه، اصطلاحات از حدود ۱۴۰ هزار منبع استخراج شده‌اند. دسترسی به ادلیس از طریق نشانی زیر امکان‌پذیر است:

http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_h.aspx

واژه‌نامه آرشیوی دانشگاه کیس وسترن

این واژهنامه، توسط دانشکده علوم آرشیوی در دانشگاه کیس وسترن آمریکا تهیه شده است. اصطلاحات موجود در این واژهنامه، چندان گسترده نیست و به همین دلیل، امکان توری یا جستجو در آن فراهم نشده است. کاربران می‌توانند با پیگیری الفبایی واژه‌ها، به برخی اصطلاحات مربوط به حوزه آرشیو دسترسی داشته باشند. نشانی این واژهنامه به شرح زیر است:

<http://www.case.edu/its/archives/Records/glossary.htm>

واژه‌نامه کانیکس^۱

کانیکس، پایگاهی است که با حوزه آرشیوسازی داده‌ها، به خصوص آرشیوهای تجاری مرتبط است. در این پایگاه، واژهنامه، بسیار کوچک و مرتبط با پروژه‌های خاص این پایگاه است.

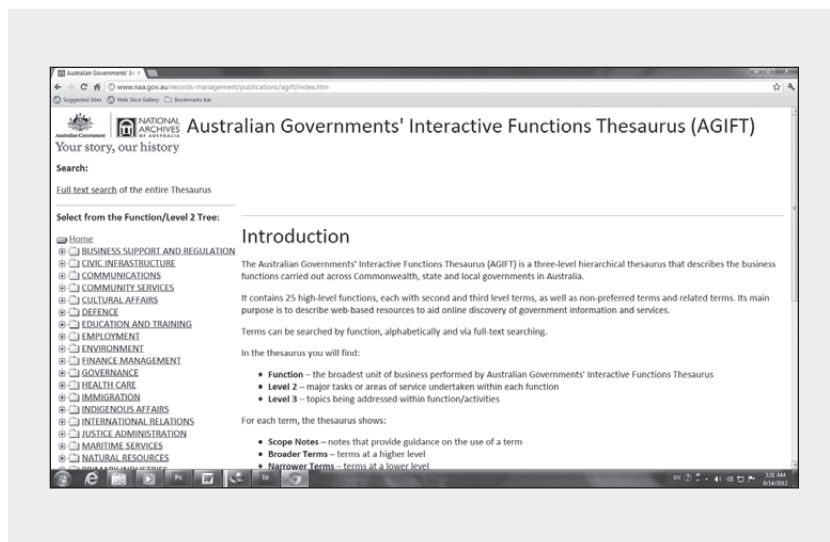
1. Conpex

ترتیب واژگان، الفبایی است و برای هر واژه، در قالب یک یا دو جمله، توضیحاتی ارائه شده است. نشانی این واژه نامه به این شرح است:

<http://www.conpex.com/en/sap-archive-glossary>

اصطلاحنامه آگفت

1. The Australian Governments'
Interactive Functions Thesaurus
(AGIFT)

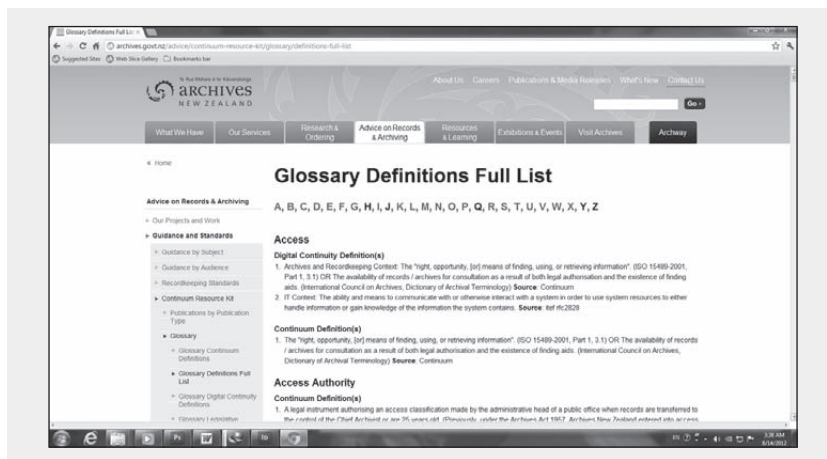
این اصطلاحنامه، در سه سطح سلسله مراتبی، کارکردهای تجاری دولت های مشترک منابع

تجاری ایالتی و محلی را توصیف می کند. هدف عمده این اصطلاحنامه، توصیف منابع تحت وب جهت یاری رسانی به خدمات دولتی است. اصطلاحات براساس کارکرد، حروف الفبا، و جستجوی تمام متن قابل جستجو و بازیابی هستند. در این اصطلاحنامه، برای هر واژه، اصطلاحنامه، یادداشت های دامنه، اصطلاحات اعم، اخص، مرتبط، غیر مرجح، و «به کار برید» را نشان می دهد. این اصطلاحنامه از طریق نشانی زیر قابل دسترس است:

<http://www.naa.gov.au/records-management/publications/agift/index.htm>

واژه نامه کانتینوم^۱

این واژه نامه، توسط آرشیو زلاندنو تهیه شده است. تنظیم واژگان به صورت الفبایی و دسترسی به واژه های مورد نظر، با کلیک کردن بر روی حروف میسر است. امکان جستجوی عبارتی در این واژه نامه فراهم نیست. آرشیو و حفاظت از پیشینه ها، حوزه موضوعی این واژه نامه است. پژوهشگران و آرشیویست ها می توانند از این واژه نامه بهره گیرند. دسترسی به این واژه نامه از طریق نشانی زیر امکان پذیر است:

<http://archives.govt.nz/advice/continuum-resource-kit/glossary/definitions-full-list>

واژه نامه نگهداری پیشینه ها

این واژه نامه، را آرشیو ایالتی نیوساوت ولز^۲ استرالیا تهیه کرده است. آنگونه که در وبسایت این واژه نامه مشخص شده، فهرست جامع و کاملی از اصطلاحات حوزه مدیریت پیشینه ها را شامل نمی شود. واژگان موجود در این واژه نامه، بر اساس میزان کاربردشان در آرشیو ایالتی نیوساوت ولز انتخاب شده اند. تنظیم واژه نامه به صورت الفبایی است. برای هر واژه، توضیح

1. Continuum
2. New South Wales

همراه شاهد، مثال، و ارجاع به منبع اصلی استخراج واژه را شامل می‌شود. این واژه‌نامه در قالب فایل پی دی اف به صورت رایگان قابل دسترسی و بارگذاری است. نشانی واژه‌نامه نگهداری پیشینه‌ها به قرار زیر است:

<http://www.records.nsw.gov.au/recordkeeping/government-recordkeeping-manual/introduction/glossary-of-recordkeeping-terms>

واژه‌نامه نرم افزار ایکا-اتم

این واژه‌نامه، به صورت اختصاصی، درباره نرم افزار ایکا-اتم است که توسط شورای جهانی آرشیوها یا ایکا، تهیه شده است و به صورت پیوسته، برای همه کاربران این نرم افزار قابل دسترس است. کاربران در این واژه‌نامه، که به صورت الفبایی تنظیم شده و ساختار فرامتنی

دارد، می‌توانند با واژه‌هایی آشنا شوند که در حوزه مدیریت پیشینه‌ها در نرم‌افزار ایکا-اتم برایشان نامفهوم است. در این واژه‌نامه، برای هر واژه، افزون بر توضیحات کامل، تصویر مربوط به بخشی که واژه مورد نظر در نرم‌افزار ایکا-اتم کاربرد دارد، برای درک بهتر کاربر، ارائه شده است. واژه نامه نرم‌افزار ایکا-اتم از طریق نشانی زیر قابل دسترس است:

<https://www.ica-atom.org/doc/Glossary>

نتیجه‌گیری

به واسطه پویایی نیازهای مخاطبان و تنوع محمل‌های اطلاعاتی، آرشیوها نیز به‌عنوان مراکز نگهدارنده میراث مکتوب و مضبوط دانش بشری، باید با این جریان پویایی و نوگرایی همراه باشند و با عرضه خدمات کاربرپسند، رضایتمندی مراجعان خاص خود را جلب کنند. بهره‌گیری از واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های پیوسته و تحت وب در حوزه مطالعات آرشیوی، امکان شناسایی بهتر منابع مرتبط با نیاز پژوهشگران و ذخیره و بازیابی سریع این منابع را فراهم می‌سازد. البته واژه‌نامه‌های تخصصی حوزه آرشیو مورد استفاده مراجعان مراکز آرشیوی نیست و غالباً پژوهشگران حوزه مدیریت پیشینه‌ها و آرشیوها، استفاده‌کنندگان این واژه‌نامه‌ها هستند. با رشد و توسعه مطالعات در حوزه آرشیو و نیاز به بهره‌گیری از فنون جدید در مدیریت پیشینه‌ها و آرشیوها، لازم است نمایه‌های استاندارد تهیه و گسترش یابد و در این راه، با بهره‌گیری از مترادفات صحیح و واژگان مهارشده، روند بازیابی اطلاعات در آرشیوهای کشور تسهیل شود. به این ترتیب، ابهام کمتری وجود خواهد داشت. معانی واژه‌ها به درستی تشریح خواهند شد، و روابط معنایی و مرتبط و سلسله‌مراتبی مشخص می‌شود. پیشنهاد می‌شود حرفه‌مندان و متخصصان حوزه آرشیو در داخل کشور با مشارکت یکدیگر، نسبت به تدوین واژه‌نامه و اصطلاحنامه جامع آرشیوی اقدام نمایند و این خلأ علمی را در این حوزه پر کنند. متخصصان حوزه آرشیو در داخل کشور می‌توانند با بررسی واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های معرفی شده در این مقاله، عملکرد و کارایی آنها را مورد ارزیابی قرار دهند، مناسب‌ترین این منابع را برگزینند و بر مبنای آن، الگوی بومی شده واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های آرشیوی به زبان فارسی را تدوین نمایند. این واژه‌نامه یا اصطلاحنامه آرشیوی به زبان فارسی را می‌توان با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین وبی، به‌صورت پیوسته در اختیار آرشیویست‌های مراکز آرشیوی و پژوهشگران این حوزه قرار داد تا در توسعه فعالیت‌های عملی آرشیوی و نیز انجام پژوهش‌های خود از آن استفاده نمایند.

کتابنامه

- اصنافی، امیررضا (۱۳۸۶، مهر). معرفی اصطلاحنامه‌های پیوسته. *کتاب ماه کلیات*، ۱۱۸، ۱۰۵-۱۱۱.
- رنجبر، جهانگیر (۱۳۸۵، بهار). آیا در محیط اطلاعاتی جدید، جایی برای اصطلاحنامه‌ها باقی مانده است؟ *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۳۳، ۱۱۳-۱۲۴.
- محمدی، فخرالسادات؛ دخت عصمتی، محدثه (۱۳۹۰، بهار). ارزیابی اصطلاحنامه‌های مبتنی بر وب پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: رویکرد توصیفی. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۶۵، ۶۷۵-۶۹۴.
- وتر، مریم (۱۳۸۵، پائیز). اصطلاحنامه ابزاری مهم در نمایه‌سازی منابع آرشیوی. *فصلنامه گنجینه اسناد*، ۷۱، ۶۳-۸۴.
- Catherine Ayre, Inese A.; Smith, Marigold Cleeve (2006). Electronic library glossaries: jargon-busting essentials or wasted resource? *Electronic Library*, 24(2), 126 – 134.

